

Jaarthema Paulus, deel 4 (slot)

Israël en de olijfboom: Romeinen 9-11

In aansluiting bij het vorige nummer vroeg de redactie aan Henri Veldhuis en Henk Vreekamp om een bijdrage over Romeinen 9-11. Zij waren daartoe graag bereid. De resultaten riepen emotie op in de redactie. Hieronder leest u beide bijdragen, geschreven vanuit een zeer verschillend theologisch perspectief.

‘Waarom wil het merendeel van zijn volksenoten Jezus niet aanvaarden als Messias?’ Dat is de prangende vraag van Paulus in Romeinen 9-11, een sleuteltekst voor de onopgeefbare verbondenheid van de Protestantse Kerk in Nederland met het volk Israël. En waarom had de kerk door die verbondenheid weinig oog voor het lijden van het Palestijnse volk? Ook dat is een prangende vraag.

Kinderen van God

Op zoek naar een antwoord brengt Paulus eerst naar voren hoe kinderen van Abraham ook kind van God kunnen worden. Dat is geen kwestie van fysieke afstamming, je wordt niet kind van God alleen door het feit dat je geboren bent uit Joodse ouders. Zonder geloof zijn de kinderen van Abraham slechts ‘kinderen naar het vlees’ (NBG-vertaling), voor Paulus slechts ‘verwanten naar het vlees’. Etnisch, volkenkundig gezien, hoor je dan wel bij het Joodse volk, maar niet als medegelovige binnen het kader van Gods verbond.

Paulus gaat nog een stap verder: al leef je volgens de Tora, ook dan ben je misschien niet meer dan een ‘kind naar het vlees’. Want kind van God word je niet door je eigen daden, hoe vroom ze ook lijken, maar alleen door Gods liefde.

Het volk van God groeit dus niet vanzelfsprekend langs etnische lijnen en bloedbanden. Ook Esau was een zoon van Isaak, maar alleen Jakob werd een aartsvader. Zo is Israël’s geschiedenis vol breuken, een heilsgeschie-

denis die zijn hoogte- of dieptepunt krijgt in de aanvaarding of afwijzing van Jezus.

Alleen door Gods belofte

Het is Paulus’ diepste overtuiging dat we allen kind van God worden door Gods belofte. Geloof of ongeloof heeft daarom alles te maken met Gods ‘verkiezing’ of ‘verharding’, waarbij Paulus die begrippen anders gebruikt dan later gebeurt in de protestantse orthodoxie. Hij spreekt wel van blijvende verkiezing, maar niet van verwerping die onherroepelijk is. Verharding en afwijzing kunnen later weer geloof worden krachtens Gods blijvende verkiezing van zijn volk.

God is begonnen met Abraham en zijn nageslacht; zij zijn de edele olijfboom die als eerste is gegroeid uit de wortel van Gods belofte. Maar als nakomelingen van Abraham niet meer uit die belofte willen leven en Christus verwerpen, worden ze afgebroken takken, zoals Paulus aangeeft met een pijnlijk beeld. Wie Gods belofte verwerpt, roept Gods verwerping over zich af, en dan ben je als Jood alleen nog in etnisch opzicht een kind van Abraham.

Maar die verharding kan voorbijgaan, zodat de zegen van Gods verkiezing in Christus toch kan doorwerken. Paulus blijft daarop hopen, omdat God zijn volk beslist niet heeft verstoten. Gods belofte *blijft* geldig, Hij *blijft* contact zoeken, maar zolang Hij geen gehoor vindt is er geen hersteld verbond. En zolang is Israël een etnisch volk als de andere volken, volken die sinds Pinksteren ook mogen delen in Gods belofte.

Onopgeefbaar verbonden, maar met wie?

Dit inzicht roept allerlei vragen op waarvoor hier geen ruimte is, behalve deze: ‘Onopgeefbaar verbonden’, zo staat er in de kerkorde van de Protestantse Kerk, maar met wie? Met gelovige Joden binnen het kader van verbond en Schrift (Oude Testament, Tenach) waarop je wederzijds aanspreekbaar bent? Of met alle etnische afstammelingen

van Abraham (inclusief Esau), gelovig of niet, en dus ook met de staat Israël? Als Gods volk niet groeit langs etnische lijnen, kan er ook geen exclusieve geloofsverbondenheid zijn met een etnisch volk als zodanig; anders komen onze gedachten en sentimenten in een verkeerde baan.

Etnische reikwijdte

Uit terecht schuldgevoel over de Holocaust en uit enthousiasme over de nieuwe staat Israël verklaarden onze protestantse kerken zich onopgeefbaar verbonden met het Joodse volk, maar het werd ten onrechte een verbondenheid met etnische reikwijdte, buiten de kaders van geloof en verbond. Het gevolg was dat er voor het lot van de Palestijnen nauwelijks aandacht was. Gefascineerd door een etnisch gefundeerde Joodse staat werden we medeverantwoordelijk voor de ramp (de Naqba) die deze staat al zestig jaar betekent voor de Palestijnen. Hoe kan het, dat wij die ramp en onze medeverantwoordelijkheid nog steeds niet in volle omvang willen zien? Ook dat blijft een prangende vraag.

Henri Veldhuis

Henri Veldhuis is predikant in Culemborg.

